

PRINSKENS DAG 1915.

In de lange reeks van eentonige grijze gemoedsdagen is deze gekomen als een van groote verwachting en van blanke blijheid.

Nooit heb ik een onzer nationale feestdagen gekend zoo mooi en zoo vol bezonken liefde voor het vorstenhuis als deze spontaan uitgeslagen 8 April, zonder officieele oppomperij, zonder den onbenulligen stoet van pretentieuze waardigheidsbekleeders.

't Was de dag der democratie, maar zonder optochten, zonder wapperende vaandels en slaande trommen, zonder zingende, joelende scharen, zonder toespraken en cantaten, zonder klokkengelui en beiaardklanken.

Hij was de dag, de eenige, de groote, gewijd door de heiligheid van het inzicht en de weelde van volksvroomheid.

Uit de drassige ellende en schamele armoede van den toestand is hij gestegen als een groote bloem, beademd door de reinheid onzer ziele.

* * *

Sinds weken sprak men reeds over den 8 April. Geestelijke en burgerlijke overheden waren het eens evenals vorige jaren met officieele plechtigheid Prinskensdag te vieren. In de kathedraal zou het Te Deum gezongen worden. Carolus zou luiden en men zou eenige oogenblikken 't besef krijgen weerom te bidden en te jubelen als vrij volk en als vrije menschen. Maar 't lekte uit. Burgemeester De Vos liet den deken ontbieden en om de moeilijkheden en de zware bedreigingen van Duitsche zijde werd er van alles afgezien.

Het Duitsche bestuur zag Prinskensdag met leede oogen en ongerustheid naderen.

In vele winkels werd verboden alles wat op ons vorstenhuis en onze driekleur betrekking had, uit te stallen, maar 't was een onbegonnen werk.

Bij gekende drukkers werd huiszoeking gedaan om tot

ontdekking te komen wie de briefjes mocht hebben gedrukt die de bevolking op de beteekenis van 8 April wezen. Vruchteloze moeite.

De Duitschers namen dan hun toevlucht tot bedreiging. Overvloedige plakkatens kondigden aan dat het streng verboden was :

« Samenscholingen van meer dan vijf personen ;

De Belgische driekleur uit te hangen ;

De Marseillaise te zingen of het lied der Bondgenooten ».

Den vooravond van Prinskensdag zagen wij voor de eerste maal een met de Duitse driekleur versierde plakkaat, waarop met doodstraf bedreigd werd al wie telefoon- of telegraafdraden zou doorsnijden en spoorwegen opblazen. De gemeente zou eventueel voor iedere daad van geweld verantwoordelijk worden gesteld.

* * *

Allemaal niets gekort !

In den namiddag van den 7n, vernamen wij door « Het Handelsblad », « Gazet van Antwerpen », « Nieuwe Gazet », « La Presse », dat zij den volgenden dag niet zouden verschijnen en de bureelen van het stadhuis, provinciaal bestuur en der banken zouden gesloten blijven.

't Was zoo onverwacht als uitdagend. In de kommandantuur werd men er groen van. En Duitse groote en grove woorden klonken. Denzelfden avond nog werd De Vos ontboden en men heeft den armen man verplicht op staanden voet, onder ruwe bedreiging, bevel te geven dat in zijn bureelen en in stadsdienst des anderen daags iedereen zou aanwezig zijn.

En de heeren en de klerken zijn den 8n April gekomen, allen, tot den laatsten man toe, gekomen met groote stadhuiswoorden en met den hoogen hoed boven 't verbolgen gelaat, bestrikt, belint, versierd met koninklijke medailles en Prinskesdag werd in de warme zalen van ons stede-huis vroolijk gevierd.

Schepen Desguin kreeg aanzegging op 8 April geen schoolverlof toe te staan en toen de schoollokalen toch gesloten ble-

ven, moest hij onmiddellijk bij de rechters. Daar konden zij uit zijn eigen mond vernemen, dat het sedert onheuglijke tijden gewoonte was, veertien dagen lang Paaschverlof te houden en hij niet bij machte was om voor één dag de kinderen naar de school te roepen.

Men had den ouden, braven man wel een inktpot naar zijn kop kunnen slingeren, zoo misselijk viel zijn gezegde.

Op 't Provinciaal bestuur kregen de Duitsche afgevaardigden van den heer griffier Schobbens ook een onvoldoende antwoord. Deze werd gesommeerd om tien uur 's avonds alle man op te bellen en te dwingen den volgenden dag aanwezig te zijn, anders zouden zij hem, Schobbens, verantwoordelijk stellen.

Maar de griffier antwoordde dat Prinskensdag een officieele feestdag was, en dat het gansche personeel zich gevoegd had naar oude tradities en niet zou komen. Geen enkele wet liet toe dat men hem voor eene collectieve daad verantwoordelijk te stellen had. 's Lands wijze, 's lands eer, voegde hij er aan toe.

Met dit antwoord konden die van de kommandantuur afdruipe en 't Provinciaal bestuur zou gesloten gebleven zijn zoo in den morgen van Koningsdag, geen vriend door zijn dienstvaardigheid den heer Schobbens ter wille was en een paar beambten had opgeroepen.

Toen is de dag gekomen, met de glorie van kleurrijke stormwolken, met hagelslag en vele uren van zonnigheid in 't verre blauwe geluchte.

Van in den vroegen morgen stonden ter Meir, twee batterijen van 7/8 kanonnen. Door de straten patrouilleerden met zwaren stap Duitsche soldaten, bajonet op 't geweer. Op het eerste verdiep van de statie dreigde een vooruitgeschoven mitrailleuse en daarachter hadden twee soldaten uit Pruisland post gevat, gansch den langen dag, ten aanschouwe van honderduizenden spottende feestvierders.

Aanvankelijk verbood men aan de stadspoorten Antwerpen te betreden, versierd met de driekleur, maar tegen negen uur liep het volk aldaar zoo talrijk te samen dat de schildwachten hopeloos achter uitweken en geen woord meer zeiden.

Om 9 uur voormiddag zagen de straten reeds zwart van

wandelaars. Op de Meir was het van dien stonde aan een ge-
drang, zoodat men slechts voetje voor voetje vooruit kon. De
menigte was niet woelziek, noch luidruchtig, kalm liep de vloed
en deinde regelmatig als een groote rustige zee. Blijheid was
in aller oogen, blijheid om de voeling van dezelfde heerlijke
weelde in de beteekenis van dezen grootschen dag.

De winkels hadden overal de bonte kleuren geschakeerd tot
de nationale vlag : zwart, geel, rood. Rood, geel, zwart.

Te Borgerhout in die lange, lange gemeentestraat, had men
't portret van den Koning er bij gehaald en gelegheidsverzen
tallerwege aangehangen.

In de Nationalestraat zag men een groote vitrien met saai-
strengen tot onze driekleur verwerkt. Wat verder had men door
bloesen, boezelaars, rokken, uiting gegeven aan de driekleurs-
drift. In een suikerwinkel lagen naast elkander : Roode caramel-
len, gele caramellen, zwarte caramellen. O, zoetheid der Bel-
gische driekleur.

Gansch de Meir was als een papaverveld en al de scherpe
en schrille kleuren werden overschreeuwd door 't roode, gele,
zwarte.

Linten, strikken, knopen, rosetten werden gedragen naar
persoonlijke opvatting en smaak. Ik heb een heer met een drie-
kleurig boordje zien uitpakken en niemand vond zulks gek.
Anderen droegen een driekleurigen das die vloekte op de blank-
heid van het hemd en hoewel ik onze heldere vlag 't liefst
zie wapperen in het opene van een blauwe lucht, vond ik
op dit oogenblik bijna harmonie in 't scherpe coloriet.

De vrouwen in hun conceptie en in hun gloeiende uiting
van bewonderende liefde voor Vorst en Land, waren het kleur-
rijkst. Velen droegen de pet onzer artilleristen, maar omboord
met nationale kleuren en versierd met den zijden driekleurigen
kwispel.

Anderen droegen dwars over de borst als een groot lint,
een breed strook van rood, geel, zwart. Anderen nog toonden
ons driekleurige zijden kousen en dito handschoenen, of 't liep
van hun rilde lijf, van af de borst en armen tot de breedste uit-
lijning van hun rok het kleurige gelint van de Belgische vlag.

Jonge meisjes droegen een breeden halskraag met de kleuren der Bondgenooten, met breeden Belgischen zoom.

Zeker oogenblik werden de opeengeperste rijen met eerbied geopend en schreed langzaam voorwaarts, strompelend op zijn stokje, een oud, gepensionneerd generaal, dragend op zijn vaderlandsch harte het groot commandeursjuweel, bengelend aan de weelde van zijden lint. En hij keek rond zich in al die blijde kinderoogen van 't groote volk en was blijkbaar ontroerd, en zijn lippen bezweken bijna onder stil gesnik. O, die oude man, met zijn jonge, vaderlandsche ziel, die wij op den eigen stond voelden, voelden.

Anderen hadden op de borst al hun dekoraties gehecht, drie, vier, vijf, zes al naar verdienste gewonnen of door ouderdom bekomen. Het minste onderscheidingsteeken kreeg de beeteekenis van iets verhevens, iets dat eerbied afdwong en grooter recht gaf.

Zelfs de honden had men bestrikt, bepint, aan poot en kop. Een grootè hazewindhond droeg rond zijn smallen hals een breed lint met zooveel fierheid als een dandy een hoogen hoed. Ondeugende honden waren er ook, met Belgische rosetten om de ooren en 't Duitsche lint aan den staart.

En dan die man dien ik uit de Perenstraat komen zag op 't groot lawaai van zijn driekleurige holleblokken.

— Arré! riep een vrouwke, die heeft Belgeblokken aan !

In dien uitroep lag iets bewonderends voor den langen slungel, die het uitgevonden had en in de eerlijke bedoeling van zijn opvatting lawaaierig door de straten ging en onder algemeen gelach befeest werd.

Ja, het volk, dat groote kind, lachte, niet spottend, maar sympathiek.

Heel de Beeldekensstraat was vol van die kleurrijke kloeven. Ik wilde de obsessie van onesthesiteit ontloopen, maar het hielp niet. Al maar door zag ik die Belgische driekleur, hoorde ik 't geklepper op de straatsteen en ik was blijde dat de man ter Statiestraat het « Zonneke » insloeg en aldus uit mijn oog verdween.

— Met dien 42, riep een vroolijke kwast, trapt hij al de Dutsen dood !

Des avonds was het geen verlichting, maar als ten tijde van kermis of carnaval, stroomde het volk naar de café's. Ik had groote moeite om op mijn plaats in mijne gewone kroeg te geraken. Daar zag ik gansch ons clubje reeds vereenigd, deftig en preutsch den hoogen hoed op den waardigen, gezonden kreeftenkop. Toen de bejaarde en de jonge heeren mij zagen binnentreden, mijn oud-trouw zuidwestertje in de oogen, zag ik hun monden tot een grijns van minachting vertrekken en in hun oogen iets vlammen van kwaadaardigheid. Niemand die mijn uitgestrekte vriendenhand drukte. Nu, dan krijg ik er morgen twee ! dacht ik en ging zitten. Oude kooplui, dagbladschrijvers, professors, advokaten, folkloristen, dokters, rommelzoo van bedrijfs- en beroepsmenschen wier samenzijn door den meest uiteenloopenden kijk op 't leven, door dat hétéroclite zoo'n verinniging aan de gesprekken geeft, keken mij verbolgen aan over mijn « onfatsoenlijke kleedij ».

Ik heb me toen een uurtje buitensporig vermaakt bij het aanhooren van hun kinderlijke indrukken in dezen beteekenisvollen dag en over de Jordaansche kleurrijkheid waarmede zij deze weergaven.

Ik had terzelfder tijde ecne zeer gedocumenteerde historiek over de gedaanteverwisseling der hooge hoeden die men «buis» noemt, van af de jaren dertig tot den dag van heden inclus. Buis gedragen door iederen burger van goeden huize, wanneer hij een kind ter doopvot moet houden of ter eerste communie een kleinkind te vergezellen heeft. Buis, die men dan in hoogste gelegenheid ergens zoeken moet in verloren kast of hoek, in een rommelkot of op den ouden scheerzolder.

In zoete, evenwichtige stemming, ben ik toen te bed gegaan, met de vaste overtuiging dat Antwerpen een groot, een eerlijk harte bezit, en de Scheldestad vrije, Vlaamsche burgers.

IN DUITSCHE DAGEN

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN.

IN
DUITSCHHE DAGEN

door

G. RAAL

INHOUDSTAFEL

De Vlucht van Antwerpen	5
Kinderen tijdens de bezetting	38
Onder den Draad	44
Waarheid en Legende	52
Prinskensdag 1915	58
Mijn Notenboom	64
De Stoomtram	68
Een verwoeste streek	97
Broeders : « Goën Nacht ! »	103
Beroerde dagen	105
Isidoorke	108
Ieperen	116
